

44 כעקרה.
 45 פושטת הגמרא: אֲמַרְיִן לָהּ שְׁתִּיקוּתֶיהָ יָפָה מְדִיבוּרָהּ – אומרם לה,
 46 עדיפה שתיתקן מדיבורך זה, כיון דְּמִצֵּי אֲמַר לָהּ – שהבעל
 47 השלישי יכול לומר לה, אֲמַר אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא גִירְשִׁיתִיךָ – על דעת
 48 שתלדי לא גירשתיך, כלומר שגירשתיך רק מפני שסברתי שאת
 49 עקרה, ואילו הייתי יודע שאת יכולה ללדת לא הייתי מגרשך,
 50 ונמצא גט בטל ובניה ממזרים.
 51 רב פפא מקשה על טעם זה: מִתְקִיף לָהּ רַב פָּפָא, מַה מוֹעִיל לֵנוּ
 52 שתשתוק, אִי אִיהִי שְׁתִּיקָא אֲנִי מִי שְׁתִּיקִין – ואם היא תשתוק, וכי
 53 אנו (בית דין) נשתוק ולא נטען, הרי אם השלישי גירשה רק משום
 54 שסבר שהיא עקרה, ועתה נתברר שאינה עקרה, נִמְצָא שְׁהִנֵּט
 55 בְּטַל, וממילא בְּנֵיהּ מֵהֶרְבֵּיעַ מְזוּרִין שְׁהִי נולדו מאשת איש.
 56 ומכך שאין טוענים כן, מוכח שהשלישי אינו יכול לבטל את הגט
 57 למפרע ולהפטר מכתובה בשטנה זו, כיון שגמר בדעתו לגרשה
 58 מספק שמא לא תלד, ושוב לא איכפת לו בה. אָלֹא הִטַּעַם
 59 שפוטרים את השלישי מלשלם כתובתה הוא, משום דְּאֲמַרְיִן
 60 שכשנישאה לשלישי אכן היתה עקרה, ורק הִשְׁתָּא הוּא דְּבִרְיִיתָא
 61 – עתה הבריאה מעקרותה.
 62 הגמרא מבארת את הדין כאשר כל אחד מהם טוען שהצד השני
 63 אינו ראוי להוליד: באופן שהוא – הבעל אָמַר, יודע אני שהגורם
 64 שלא נולדו ילדים הוא מִצִּינָה – מחמת האשה שהיא עקרה, ולכן
 65 איני צריך ליתן כתובתה, והאשה אָמְרָה, הטעם שאני ילדתי
 66 הוא מִצִּינָה – מחמת הבעל שהוא עקר, וצריך ליתן כתובתי. אָמַר
 67 רַבִּי אֲמִי, בְּדִקְרִים כֹּאֲלוּ שְׁבִינִי לְבִינָה, היא נֶאֱמַנָת. וְיִצְחָק מֵאִי – מה
 68 הטעם שמאמינים לה ולא לה, משום שְׁהִיא שְׁהוּרַע מגיע אליה
 69 קִיָּמָא לָהּ בְּיֹדָהּ בְּחִץ – יודעת ומרגישה בו אם הוא יורה כחץ
 70 ויכול לגרום לה להתעבר, או שאינו יורה כחץ ואינה יכולה
 71 להתעבר ממנו (חגיגה טו.). ולכן אם טוענת שודאי לא היה יורה כחץ
 72 ומשום כן לא היו להם בנים, נאמנת, אך הוא לֹא קִים לִיה בְּיֹדָהּ
 73 בְּחִץ – אינו יכול לידע אם הוא יורה כחץ וראייה האשה להתעבר
 74 ממנו, ולכן טוען רק שמא היה יורה כחץ והאשה אינה יכולה
 75 להתעבר, ולכן אינו נאמן.
 76 דין נוסף בענין זה: באופן שחייב ליתן כתובתה, וְאָמַר אִיהוּ – הבעל
 77 אִיוִּיל אִינְסִיב אִיתְתָּא – אלך ואשא אשה אחרת קודם שאגרש את
 78 הראשונה, וְאִיבִדּוּק נִפְשָׁא – ואבדוק עצמי בה, שאם גם היא לא
 79 תלד אני הוא הגורם, ואם תלד תהא הוכחה שמחמת הראשונה
 80 לא נולדו ילדים, ואוכל לגרשה בלא ליתן כתובתה. אָמַר רַבִּי אֲמִי,
 81 אָף בּוֹ – אינו כשטוען כך ויציא את האשה הראשונה ויתן לה
 82 כתובה קודם שישא את השניה, מפני שְׁאִינִי אֲמִיר, שְׁכֵל הַנּוֹשֵׂא
 83 אִשָּׁה נוספת עַל אִשְׁתּוֹ, קודם לכן יוֹצִיא את הראשונה ויתן כתובה.
 84 אֶךְ רָבָא אָמַר, נוֹשֵׂא אִדָּם בְּמָה נָשִׂים עַל אִשְׁתּוֹ, והוא דְּאִית לִיה
 85 לְמִצִּינָתָהּ – וזאת בתנאי שיש לו מזונות ופרנסה לכולן.

1 קובעת לה וְסָת – רגילות ביאת דמה, עַד שְׁתִּקְבְּעָנָה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.
 2 וְאִין אִשָּׁה מְפֻהֶרֶת מִן הַנֶּסֶת הקבוע לה בזמן מסוים, שיוצאת
 3 מרגילות זו (שאם לא בדקה בזמן הוסת הרי היא טמאה) וחוזרת
 4 לאופן שאין לה וסת לראות בזמן מסוים, ואם לא בדקה באותו זמן
 5 טהורה, עַד שְׁתִּקְבְּךְ מִמֶּנָּה הוֹסֵת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, ואף אם לא ראתה
 6 פעמיים בזמן זה אלא בזמן אחר, ובשלישית לא בדקה בזמן
 7 קביעות וסתה, חוששת לוסתה וצריכה לבדוק. ונמצא שסתמה
 8 המשנה כרבן שמעון בן גמליאל שרק בשלש פעמים נקבעת חזקה.
 9 ובדין שוֹרֵר הַמּוֹנֵד סתמה המשנה כרבן שמעון בן גמליאל, דְּתֵּן
 10 במשנה (ראה ב"ק כג.), אִין הַשּׁוֹר שִׁנְגָּה בִּקְרָנָה נַעֲשֶׂה מוֹנֵד – רגיל
 11 ליגח, שבעליו משלם את כל נזק נגיחתו, עַד שְׁיַעֲדוּ בּוֹ – בבעליו
 12 שהשור נגח שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים קודם נגיחה זו, אך אם העידו בו רק
 13 פעמיים, לא נעשה השור מועד ומשלם רק חצי נזק. והיינו כרבן
 14 שמעון בן גמליאל שחזקה נקבעת רק בשלש פעמים.
 15 הגמרא חוזרת לדין המשנה של אשה שלא ילדה: תֵּנוּ רַבִּין
 16 בברייתא, יִפְסֹת הָאִשָּׁה לִבְעַל הָרִאשׁוֹן וְשָׂהָ עֶשֶׂר שָׁנִים, וְלֹא
 17 הָיוּ לָהּ מִמֶּנּוּ בָּנִים, ולכן גירשה ונתן לה כתובתה, ולאחר מכן
 18 נישאה לְשֵׁנִי וְשָׂהָ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא הָיוּ לָהּ בָּנִים, ולכן אף הוא
 19 גירשה ונתן לה כתובתה, לְשִׁלְשִׁי לֹא נִשְׂאָא אֱלָא לְמִי שְׁנִישָׁה לוֹ בָּנִים,
 20 שכבר קיים פריה ורביה, אך לא תנשא לשלישי שאין לו בנים, כיון
 21 שמעדין לא קיים פריה ורביה, והיא מוחזקת לעקרה ולא תלד אף
 22 ממנו. ואם עברה ונישאת לְמִי שְׁאִין לוֹ בָּנִים, תִּצָּא מִמֶּנּוּ מִיד בִּגְט
 23 בְּלֹא כְּתוּבָה.
 24 הגמרא מביאה ספק בזה: אִיבְעָא לָהּ, אשה שנישאה ולאחר עשר
 25 שנים נתגרשה, ונישאה לאחר ולאחר עשר שנים נתגרשה, ונתנו
 26 לה כתובתה, וְנִישְׂאָת לְשִׁלְשִׁי וְשָׂהָ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא הָיוּ לָהּ
 27 בָּנִים, מַהוּ דְּלִיתְבָּעוּהָ הֵךְ קָמָא – האם שני הבעלים הראשונים
 28 יכולים לתובעה שתחזיר להם את כסף הכתובה שנתנו לה.
 29 הגמרא מבארת את צדדי הספק: מִי מִצּוֹ אֲמַרִי לָהּ – האם יכולים
 30 לומר לה, כיון שלא ילדה לשלושה בעלים אִינְלֹא מִיָּלְתָא דִּאֲתָ
 31 הוּא דְּנִרְמָת – נתגלה הדבר שגם לנו לא ילדת מפני עקרותך, ולא
 32 משום שאנו לא זכינו, ולכן נתגלה שהיינו פטורים מלשלם
 33 כתובתך ועליך להחזירה. או דְּלָמָּא מִצִּינָה אֲמַרָה לָהּ – שמא
 34 האשה יכולה לומר, הִשְׁתָּא הוּא דְּבַחְשִׁי – רק עתה אצל בעלי
 35 השלישי כחשתי ונעשיתי עקרה, אך אצלכם הייתי בריאה ואתם
 36 גרמתם שלא אלד.
 37 פושטת הגמרא: מִסְתַּבְּרָא מִצִּינָה אֲמַרָה לָהּ – מסתבר שיכולה
 38 לומר הִשְׁתָּא הוּא דְּבַחְשִׁי, ואינה צריכה להחזיר להם כסף
 39 כתובתה.
 40 הגמרא מביאה ספק נוסף: אִיבְעָא לָהּ, אם לאחר שנישאת
 41 לשלישי וגירשה בלא כתובה, וְנִישְׂאָת לְרִבְעִי וְהָיוּ לָהּ מִמֶּנּוּ בָּנִים,
 42 מַהוּ דְּלִיתְבָּעוּהָ לְשִׁלְשִׁי – האם יכולה לתבוע את כתובתה מן
 43 השלישי, כיון שעתה שילדה לרביעי נתברר שבטעות הוחזקה

בימות דף סה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קפג

לשנות בדיבורו מן האמת בדרך השלום, כלומר שעל ידי השינוי
יביא שלום, שְׁנֵאֲמֵר בִּבְחֵי יוֹסֵף (בראשית נ טו-יז) וְיִצְחָק אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר
אֲבִיךָ צִוָּה וְגו', בִּה תִּאֲמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנֵנוּ שָׂא נָא וְגו' פִּשְׁעֵי אֲחִיךָ,
ובאמת יעקב לא ציוו לומר כן, ושינו מן האמת כדי שיהיה שלום
ביניהם. רַבִּי נָחֵן אֹמֵר, יֵשׁ גַּם מִצְוָה לִשְׁנוֹת מִפְּנֵי הַשְּׁלוֹם, שְׁנֵאֲמֵר
לאחר שאמר ה' לשמואל שילך למשוח את דוד למלך במקום
שאול (שמואל א' טו ב) וְיֹאמַר שְׁמוּאֵל אִיד אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׁאוּל וְהִרְגִּי וְגו'
וְיֹאמַר ה' עֲגַלְתָּ בְּקֶרֶת תַּחַם בְּיָדְךָ וְאִמְרָתְךָ לִבְרַח לֵה' בְּאִתִּי, וזאת אף
שבא למשוח את דוד למלך, ומבואר שד' ציוו לשמואל לשנות
מן האמת משום שלומו של שמואל.
ברייתא בגודל מעלת השלום: רַבִּי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא – בְּבֵית
מדרשו של רבי ישמעאל שנינו, גְּדוֹל הַשְּׁלוֹם, שְׂאֵה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוא עצמו שִׁנָּה בּוּ (א-עבורו), דְּמִעֲקֵירָא – שְׂבַתְחִילָה בְּדַבְרֵי שְׂרָה
על בשורת הולדת יצחק בְּתִיב (בראשית יח יב) וְתִצְחָק שְׂרָה בְּקִרְבָּהּ
לְאִמֶּר וְגו' וְאִדּוּנִי יָקָן, וְהִיא בְּכָר בִּיּוּזִי לֹאבְרָהִם, וְלִבְכּוּשׁ בְּתִיב (שם
יח יב) וְיֹאמַר ה' אֶל אֲבְרָהָם לְמָה זֶה צָחָק שְׂרָה לֵאמֹר הֲיֵאָמֵן
אֵלֹד וְאִנִּי יָקְנָתִי, שד' שינה את לשונה כדי שיהא שלום ביניהם.
שנינו במשנה: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אֹמֵר עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אֹמֵר וְכו'
פרו רבו.
הגמרא דנה מה ההלכה לגבי חיוב אשה בפריה ורביה: אֲמַרְה, נחלקו רבי יוחנן ורבי יוחנן בן לוי, חד אמר, הִלְכָה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה
שֵׁשׁ אֲשֵׁרָה חַיִּיבַת בְּפִרְיָהּ וְרַבִּיהָ, וְחַד אֲמַר, אִין הִלְכָה בְּרַבִּי יוֹחָנָן
בֶּן בְּרוּקָה, ואשה אינה מצווה בפריה ורביה. תַּסְתֵּיב – תוכיח דְּרַבִּי
יוֹחָנָן הוּא דְּאִמֶּר שְׁאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה, מהמעשה דְּרַבִּי
רַבִּי אֲבָהוּ וְקִאֲמַר מְשִׁמֵּיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן, הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה,
וְאִתְדְּרִיגוּ רַבִּי אֲמִי וְרַבִּי אֲסִי לְאִפְּיָהוּ – וכששמעו רבי אמי ורבי
אסי את דבריו החזירו פניהם לאחור, להראות שלא אמר כן רבי
יוחנן מעולם. וְאִיבָא דְּאִמֶּר מַעֲשֵׂה זֶה, שְׂרַבִּי חֵיִיא כִּר אֲבָא אֲמִר
בשם רבי יוחנן שהלכה כרבי יוחנן בן ברוקא, וְאִתְדְּרִיגוּ רַבִּי אֲמִי
וְרַבִּי אֲסִי לְאִפְּיָהוּ להראות שלא אמר כן. אֲמִר רַב פָּסָא, בְּשִׁלְמָא
לְמָאן דְּאִמֶּר שְׂרַבִּי אֲבָהוּ אֲמַרְה, מובן שמשום כבוד בִּי (בית הקיסר
שהיה מקורב אליו לא אֲמִר לִיה רַבִּי אֲמִי וְרַבִּי אֲסִי וְלֹא מִיּוֹד
ו-כלום) על טעותו, אֲלֵא לְמָאן דְּאִמֶּר שְׂרַבִּי חֵיִיא כִּר אֲבָא אֲמַרְה,
קשה, לִימְרוּ לִיה – שרבי אמי ורבי אסי יאמרו לו שלא אֲמִר רַבִּי
יוֹחָנָן כִּי. והגמרא נשארת בקושיא.
מבשרת הגמרא: מָאִי תָּוֹה עָלָה – מה הכרעת ההלכה לדעת רבי
יוחנן בשאלה זו. הגמרא מביאה הוכחה שפסק שאשה מצווה
בפריה ורביה: תָּא שְׁמַע, דְּאִמֶּר רַבִּי אֲהָא כִּר חֲנִינָא אֲמִר רַבִּי אֲבָהוּ
אֲמִר רַבִּי אֲסִי, עוֹבְדָא תָּוֹה קָמִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן – היה מעשה שבא לפני
רבי יוחנן בְּכַנְיָשָׁתָא דְּקִיָּקְרִי – בבית הכנסת של העיר קיסרי,
שאשה שלא היו לה בנים תבעה את בעלה לגרשה כדי שתינשא
לאחר ותוליד ממנו בנים, וְאִמֶּר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁהִבֵּעַ יוֹצֵא וְיִתֵּן
בְּתוּבָה. וְאִי כִּלְקָא דְּעִתָּה שֶׁסֶבֶר שאשה לא מְפַקְדָה – אינה מצווה
על פריה ורביה, בְּתוּבָה מָאִי עֲבִידָתָה – מדוע פסק שצריך ליתן
כתובה, הרי אינה מצווה בפריה ורביה, ואין לה סיבה להתגרש,
וממילא אינה יכולה לתבוע כתובה, אלא ודאי היא מצווה בכך,
וכיון שאינה יכולה לקיים המצוה עמו מחויב לגרשה וליתן
כתובתה.
דוחה הגמרא: דְּלָמָא – הרי יתכן שמעשה זה היה כְּכֹאֵה לתבוע
גירושין על שאין לה בנים מְחִמָּת מְעֻנָּה, שרוצה בן שימששה
בזנותה, ולא משום פריה ורביה. בִּי חֵיִיא – כפי המעשה באשה
שהיתה נושאה עשר שנים בלא בנים דְּאִתֵּי אֲמִי לְקָמִיָּה דְּרַבִּי אֲמִי –
שבאה לפני רבי אמי ואמרה ליה לרבי אמי, תב לי בְּתוּבָה – חיוב
את בעלי לגרשני ולשלם לי כתובה. אֲמִר לָהּ, וִיל – לכי בלא
שתקבלי כתובה, שְׁהִרִי לֹא מְפַקְדָת – אינך מצווה על פריה ורביה,
ואם את רוצה בגירושין אין בעלך מחויב בכתובתך. אֲמַרְה לִיה,
מְסִיבִי דִילָה מָאִי יִתְיִי עָלָה דְּתָה אֲתָתָא – בזנותה מה יזיהא באשה
זו שלפניך, הרי לא יזיהא לה בן שיעזור לה אם לא תתגרש ותינשא
לאחר ותוליד ממנו בן. אֲמִר רַבִּי אֲמִי, בִּי תָּא וְדָאִי בְּפִינִי –

מבארת הגמרא: באופן שעברו עשר שנים, ובית דין באים לכופו
להוציא, והוא אֲמִר, אף שעברו עשר שנים מנישואינו עדיין איני
חייב לגרשה, משום דְּאִפְּלִיָּה בְּגוּ עֶשֶׂר – שהאשה התעברה והפילה
את עובריה בתוך עשר השנים, והמפלת מונה עשר שנים מעת
שהפילה (סד). וְהִיא אֲמַרְה לֹא אִפְּלִיָּה – לא הפלתי, אלא אין לי
בנים משום שאני עקרה. אֲמִר רַבִּי אֲמִי אֵיךְ בּוּזִי אף שהבעל טוען
טענת ודאי שהפילה היא נִאֲמָרְה, משום דָּאֵם אִתָּא – אם נכונים
דבריו וְהַפִּילָה, נִפְשָׁה בְּעִקְרָתָהּ לֹא מְחֻקָּה – לא היתה משקרת
ומחזיקה עצמה בעקרות, מפני שלא ירצו לישאנה, וכיון שטוענת
שלא הפילה ודאי אמת בפיה.
עוד מבארת הגמרא: באופן שהפילה, וְהִוָּהָ וְהַפִּילָה, וְהִוָּהָ וְהַפִּילָה
בשלישית, הוֹחֻקָה לְנִפְלִים – שיוולדת ממנו נפלים ולא בנים בני
קיימא, וצריך לגרשה ולשלם כתובתה, כיון שתולים שהוא האשם
בכך שהיא מפילה ולדותיה משום שלא זכה להיבנות ממנה. ואם
הוא אֲמִר, אִפְּלִיָּה תִּרִי – הפילה שני ולדות, ועדיין לא הוֹחֻקָה
לנפלים, וְהִיא אֲמַרְה, הפלתי תִּלָּת – שלשה ולדות ואני מוחזקת
להפיל, אֲמִר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֱלֵעָזָר, עוֹבְדָא תָּוֹה בִּי בְּדִרְשָׁא – בא
מעשה כזה לבית המדרש, וְאִמְרוּ הַחֲכָמִים, הִיא מְחִימָנָא (נאמנת),
וכופים אותו לגרשה ולתת כתובתה, דָּאֵם אִתָּא דְּלֹא אִפְּלָה – שאם
נכונים דבריו שלא הפילה שלשה, נִפְשָׁה בְּנִפְלִי לֹא מְחֻקָּה – לא
היתה משקרת ומחזיקה עצמה כיוולדת נפלים, מפני שלא ירצו
לישאנה, וכיון שטוענת שהפילה שלשה ודאי אמת בפיה.
משנה
המשנה דנה מי מצווה בפריה ורביה: הָאִישׁ מִצְוָהָ עַל קִיּוֹם מִצְוַת
פְּרִיָּה וְרַבִּיהָ, אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אֹמֵר, עַל שְׁנֵיהֶם
– אדם וחוה הוא אֹמֵר (בראשית א כח) וְיִבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם
[אֱלֹהִים] פְּרוּ וּרְבוּ, ומפורש ששניהם נצטוו בפריה ורביה.
נמרא
הגמרא מבארת את מקורו של תנא קמא שהאשה פטורה מפריה
ורביה. מבררת הגמרא: מָנָא חֲנִי מִילִי – מהיכן למדנו דברים אלו.
משיבה הגמרא: אֲמִר רַבִּי אִילְעָא מִשּׁוּם רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,
אֲמִר קָרָא בהמשך הפסוק של 'פרו ורבו' (שם) וְיִמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ
וְיִכְבְּשׁוּהָ, ורק איש דְּרָבּוּ להלחם ולכבוש את הארץ, וְאִין אִשָּׁה דְּרָבָה
להלחם ולכבוש, וממילא גם מצות 'פרו ורבו' שבתחילת הפסוק
נאמרה לאיש ולא לאשה.
מקשה הגמרא: אֲדָרְבָּה, הרי 'וְיִכְבְּשׁוּהָ' בלשון רבים מְשַׁמַּע –
משמע שנאמר לשנים, והיינו גם לאשה. מתרצת הגמרא: אֲמִר רַב
נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק, 'וְיִכְבְּשׁוּ' בְּתִיב בִּלָּא ו', ולכן דורשים כאילו נאמר
בלשון יחיד 'וְיִכְבְּשָׁה', ולמדים שנאמר לאיש ולא לאשה.
מקור אחר לשיטת תנא קמא: רַב יוֹסֵף אֲמִר, תנא קמא למד מְהֵבָא,
שנצטוה יעקב (בראשית לה יא) אֲנִי אֶל שְׂרֵי פְרָה וְרַבָּה בלשון יחיד,
וְלֹא קִאֲמֵר בלשון רבים 'פְּרוּ וּרְבוּ', ומבואר שרק האיש נצטוה
בפריה ורביה, ולא האשה.
שני מאמרים נוספים של רבי אילעא בשם רבי אלעזר ברבי
שמעון: וְאֲמִר רַבִּי אִילְעָא מִשּׁוּם רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשֵׁם
שְׁמַעוֹן עַל אֲדָם לִימֹר לחבירו שעומד לעבור עבירה דְּרַבִּי הַנֶּשֶׁמַע
– תוכחה שתתקבל על לב השומע, שנאמר (ויקרא יט ז) 'הוֹכַח
תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ, בְּדַם מִצְוָה עַל אֲדָם שְׂאֵל לִמֹּר לחבירו דְּרַבִּי שְׁאֵינוּ
נִשְׁמָע – תוכחה שלא תתקבל על לבו, שלכך כפלה התורה 'הוֹכַח
תּוֹכִיחַ' ללמד שיש להוכיח רק למי שיקבל את התוכחה, ואין
להוכיח למי שלא יקבל את התוכחה. רַבִּי אֲבָא אֹמֵר, חוֹבָה לֹא
להוכיח אדם שלא יקבל ממנו תוכחה, והיינו שמלבד המצוה יש
בוזה גם משום סכנה למוכיח, משום שהשומע תוכחתו ישמור לו
שנאה, שְׁנֵאֲמֵר (משלי ט ח) אֶל תּוֹכַח לִין פֶּן יִשְׁנֹאֲךָ הוֹכַח לְהִקָּם
וְיִאֲחֲזֶךְ.
וְאֲמִר רַבִּי אִילְעָא מִשּׁוּם רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, מוֹתֵר לֹא לְאָדָם

המשך ביאור למסכת יבמות ליום שני עמ' ב

1 כשטוענת טענה כזו ודאי כופים אותו לגרשה ולשלם כתובתה.
 2 מביאה הגמרא מעשה דומה: הָהִיא דִּאֲתָאִי לְקַמִּיָּה דְּרַב נַחֲמָן
 3 ותבעה שבעלה יגרשה ויתן כתובתה כיון שאין לה בנים, אָמַר לָהּ,
 4 לֹא מִיִּפְקָדֶת בִּפְרִיָּה וּרְבִיָּה, ואינך יכולה לתבוע גירושין וכתובה.
 5 אָמְרָה לֵיהּ, לֹא פָעִיָא הָךְ אֲתָתָא – וכי אשה זו שלפניך אינה צריכה
 6 חוּמְרָא לֵידָה – עץ להשען עליו וּמָרָה [–את חפירה] לְקַבּוּרָהּ,
 7 כלומר צריכה אני בן שישמשני בזקנותי ויקברני כשאמות, ולכן
 8 אני תובעת שיגרשני. אָמַר רב נחמן, כִּי הָא וּדְאִי פְּסִינָן את הבעל
 9 לגרש וליתן כתובה.
 10 הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין זה: יְהוּדָה וְחִזְקִיָּה בְּנֵי שֶׁל רַבִּי
 11 חִיָּא תַּאֲוָמִים הָיוּ, אך לא נגמרה יצירתם כאחד, שֶׁאֶחָד מֵהֶם נִגְמְרָה
 12 צוּרְתּוֹ [–יצירתו] לְסוּף תְּשַׁעָּה חֲדָשִׁי עֵיבוּר, וְאֶחָד נִגְמְרָה צוּרְתּוֹ

13 לְתַחֲלֵל שְׁבַעָּה חֲדָשִׁי עֵיבוּר, ומשום כך אימם יְהוּדִית דְּבִיתָהּוּ
 14 [–אשתו] דְּרַבִּי חִיָּא הָיָה לָהּ צֶעַר לֵידָה. שְׁנָאִי מָנָא – שינתה בגדיה
 15 כדי שבעלה לא יכירנה, וְאֲתָאִי לְקַמִּיָּה דְּרַבִּי חִיָּא, וְאָמְרָה, אֲתָתָא
 16 מִפְּקָדָא אִפְרִיָּה וּרְבִיָּה – האם אשה מצווה על פריה ורביה. אָמַר
 17 לָהּ, לֹא. כִּשְׁשִׁמְעָה זֹאת אֲזָלָא אֲשֶׁתִּיא סָמָא דְּעַקְרָתָא – הלכה
 18 ושתתה סם הגורם לעקרות, כדי שלא תתעבר ושוב לא יקרה לה
 19 כך. לְסוּף אֵינְלָאִי מִיִּלְתָּא – התגלה הדבר לרבי חייא, וְאָמַר לָהּ
 20 בַּצֶּעַר, אֵיבּוֹ יִלְדֵת לִי חָדָא פְּרָסָא אַחֲרִיתָא – מי יתן שלא היית
 21 שותה סם זה, והיית יולדת לי שני בנים תאומים נוספים בכרס
 22 אחד. ואכן לא אירע כך רק פעם אחת אלא פעמיים, דָּאָמַר מָר,
 23 יְהוּדָה וְחִזְקִיָּה בְּנֵי רַבִּי חִיָּא הָיוּ אֲחָי [–תאומים], וּפְּזִי וּמָוִי בְּנוֹתָיו